

նանչներով ու ծաղիկներով կը զարդարէր
 և Աբրահամու օրհնութիւնը բարձրէն ա-
 զաղակելէն զկնի, երբ տանուտէն և ազ-
 րականք նուէրներ կը բերէին աշխատա-
 ւորաց՝ ամէնցը միահամուռ կ'աղաղակէին
 Ամեն ինչոյց մ'է, որ կը սարքուի նոր
 ամուսնացելոց օրհնութենէն վերջ. տանե-
 լէցն է, որ սեղանին վրայ հին աւանդու-
 թեամբ կը սկսի Տովբիթայ սրտաշարժ
 պատմութիւնը և կը մաղթէ զաւակին հայ-
 րական օրհնութիւնը, ներկայը միարեան
 կ'աղաղակեն Ամեն Այս և ասոնց նման
 շատ արարողութիւններ ու մեր հնաւանդ
 սովորոյթը դեռ ևս արեւելքի մէջ գոյու-
 թիւն ունին, ուր մանաւանդ գաղթակա-
 նութիւնը են Հայաստանի բնաշխարհէն
 ժողովուած: Եթէ կը գտնենք արեւմտեայց
 մէջ այս հին արձանագրութիւնները գե-
 րեզմանադարեւու վրայ. *Hic requiescit..*
in pace amen կամ *Qui requiescat*
in pace amen. (Աստ հանգչի ի խաղա-
 ղութեան ամէն), որչափներ կային մեր
 սրբատաշ խաչքարերու ներքեւ այսպիսի
 վերտառութիւններով, որոնք ամենով կը
 վերջանային. և այժմ ատոնք չարագործ
 ձեռքեր խորտակել են և չկան, բայց
 մնացել են անաղարտելի հոգեշունչ այս
 զգացումները հայ քրիստոնէից սրտերու և
 հոգիներու մէջ, երբ իրենց սիրելիներու
 յուղարկւումը տխուր հանդիսէն
 վերջը, քահանայն կը կանգնի գերեզմա-
 նոցին մի կողմը, կը մերձենան մերձաւորը
 համբուրելու սուրբ աւետարանը և սուրբ
 խաչը, քահանայն զգայուն սրտի խորե-
 լէն կը հնչեցնէ սփոփիչ խօսքեր. Սուրբ
 Հոգին զձեզ մխիթարէ. և ահա ամէն բե-
 րանէ լիագեղ բառ մը կը թուի՝ ամենք.
 բառ մը վսեմ, բարձր, երկնային, որ կը
 սրտապնդէ սգաւորները և անոնց հոգւոյն
 վրայ այնպիսի ազդեցութիւն մը կ'ընէ՝
 որուն նման այնքան լաւ բացայայտիչ
 բառ չկայ լեզուի մը մէջ:

Ո. Կ.

Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊԱՊԻՆԻ

ԱՂՕԹՔ ԱՌ ԿՈՅՈՆ

Կոյս, որ եղար մեզ համար միշտ բարեխօս
 Առ Այն որ քու կաթէդ ու քու արիւնդդ
 Ուզեց շինել իրեն զգեստներ մարմնեղէն,

Արդ որ ազգերը գինովցած խնթեցած
 Սեւ գինովով որ կը հօտի վէրքերէն,
 Հօտեր եղած են առանց մէկ օրէնքի,

Եւ այժմարդ դարձած հնոտի կուռքերէ
 Կը կոխտեն Աւետարանն առաթուր,
 Ու Քու Որդւոյդ դէմ մարտի դաշտ են ելած,

Կարմիր լընին վըրայ դարձուր աշուններդ
 Եւ յանուն քաղցր անդամներուն կապուցած՝
 Զօրքս պագիր գիշերային արցունքով,

Քու արգանդէդ ելած այն սուրբ՝ կատարեալ
 Անդամներուն, որոնք խաչին փայտին վրայ
 Հաստանեղոյս բեւեռապիղդ զամուսնացան.

Յանուն արեան Անոր՝ յաւերժ գրաւական
 Յաւերժ սիրոյ, Եւ յանուն այն ապականին
 Բերանին վրայ որ կ'աւետէր երկնքի

Ազգայութիւնն, ընդունէ՛ Ղու յուսահատ
 Աղօթքն որ պինտ պահողորդ Քու ստղուկներուդ
 Յոգնատըխուր երկրէն Քեզի կ'ուղերձէ:

Վերապրողաց վըրայ, Ե՛, թող չըննէ՛
 Վատախտարակ զազանութիւնն ազգերուն.
 Թող աղօթքովդ Յիսուս քերէ ու լըայ

Սրտերը մեր, զի վարակած են զանոնք
 Խղիայթուածներն ամենափոտ զարշութեամբ,
 Յետ կամակոր ու դժպէհի ուրացմանց

Պատուիրանաց Կտակարանացդ կրկին.
 Սրբազնատուր օրէնքը Զոյգ Լեւնեբուն
 Յնցուած շարդուած՝ դըրդուամէն մարտերու

Զոր կ'արտասուէ աշխարհը՝ շատ ուշ սակայն,
 Քուրջի կըսոր մըն է բերանն անբանին
 Մինչեւ աղիքն ախտերու մէջ թաթխուած:

Եթ' անշրպեւտ մը կը տեսնես երկրի մէջ
Ո՛վ Մայր, Լոյսի՛ իր փրկութեանը համար,
Անմեղութեամբըդ յաղթէ չար զժոռութեան

Որ զըրաւած է սերունդները բոլոր
Այն ատենէն որ Բեթղէմու ուրաջան:
Պապանձեցուր ճառատանքները նրբին

Որ ազգերու մէջ նետոցին զոհարներդ.
Հրաման ըրէ որ Գու Սաղէմդ երկնային
Բանայ գոնէրն յոգնավաստակ խոնջերուն:

Դուռն որ ոտքիդ տակն առիր օձը եւ մահն,
Ուսմէն տանջանք կը մարես Գու արքունքով,
Փոխակերպէ երեսն ու բախտն աշխարհի:

Ո՛վ Աշտարակ Դաւթեան, փղոսկրեայ Աշտարակ,
Մենք անհանդարտ հիւրերն ենք զարշ հիւղերու,
Մեր ընծաներն են արտասուք եւ արիւն:

Նահապետաց, Մարգարէից Թագուհի,
Ամէն հօտ իր ճամբէն կ'երթայ փախըստեայ,
Փակ է յետին քերթողներուն՝ ապագան:

Դուռն Երկնի, Առաւօտեան դու Աստղիկ,
Շիջած մարած են բոլոր մեր աչքերուն
Աստղերը ծեր՝ աստուածային վերարկուին:

Ո՛վ Տապանակ Ուխտի, ո՛վ Կոյս գերագօր,
Մենք մատրնուռ եղանք ուխտի դաշինքին
Արեւելքի արեւներուն տակ կնքուած:

Ո՛վ դու Սիրոյ Ծոց, ո՛վ Յուսոյ դու Անդունդ,
Մենք լոկ Գնէն կ'ակընկալենք օգնութիւնն
Այս խուն լոյսին մէջ որ մեզի կը մընայ:

Դուռն որ ճանցար չըսառութիւնն՝ անարգանքն
Հոս երկրի վրայ, աղքատ եղար՝ չըքաւոր
Ողորմելի տընակի մէջ որ տեսաւ

Տէրդ ու Աստուածըդ քերիչով, տապարով,
Ու հաճի առիթ սարափներու, Թագուստի
Եւ փախուստի, մերժման, ամէն անձկութեան,

Տեսար շարդուիլը գեղեցիկ շուշանիդ,
Ու բաց վէրքերը դիտեցիր աշտերովդ
Միսին մէջ Գու հոգեհատոր Զաւակիդ,

Գու՛թ ունեցիր անոք անտէր մայրերուն,
Այրիներուն, որդիներուն ցաւագին,
Զորս ոխն ու քէնը կը փոխէ խուժերու

Արթնցնելով սրտերուն մէջ հրատուր
Գրգուռութիւններ զրոհմաներու աննըւէր:
Դըժոխորկոր կըռիւններուն զոհ գացած

Անմեղներուն, մարդասպանաց զըթութիւն.
Գթութիւն առանց սիրոյ վայրագ կատաղաց
Որ վարյահաջ կախարդանքէ կը յաղթուին:

Գթութիւն անոնց որոնք քրտինք կը թափեն
Որպէս զի հացը հայթայթեն ամէնուն.
Լուռ՝ անբարբառ ցաւին վրայ գութ ունեցիր,

Հըպարտութեանց, սին՝ ընդունայն տենչերու.
Գու՛թ ունեցիր, գութ մշտահեծ հառաւմանց
Որ երկրաւոր որշերէն վեր կը թւեն

Դէպ ի Գեզ, ո՛վ Խաղաղութեան Թագուհի:

Ա Ր Ե Ա Գ Ի Ա

Խորքերուն մէջ զոգաւոր հովիտներուն օրնըւած
Կ'անցնին գետերն ուռնեհաց՝ մանիշակաց ընդ
[Ժէջն.

Կառեր՝ տունկեր աղուորցած Թռչուններով՝ Թերւ
[Թերով
Կու տան ստուերէ նըկարներ գառնուկներուն
[խաղերուն.

Մարգագետնի խոտերուն նոր ու շքաղ տերեւ
[ներն
Կը թուին կանանչ լեզուներ որ կ'ըմբռնանեն
[արեգակն:

Առանց հօտի հովիւների, հօտեր առանց հովիւի
Նորափըթիթ ծաղկանց վրայ կը տարածուին
[երջանիկ.

Եւ ալօսին ճիւղ մէջտեղ՝ երկու եզներ կախար
[դուած
Մըտիկ կ'ընեն՝ ըսպիտակ անշարժ՝ նըւագն եզո
[ղին:

Կենսառոյգ օճը փոռւած բլուրներուն վրայ երկ
[նային
Կը սփռէ լոյս մը խաղաղ հովիտներուն վրայ
[ծիծղուն:

Ո՛վ կորսւած սրբութիւնն իմ մանկական երւ
[Կընքիս,
Զոր ապրիլի լոյսին մէջ այսօր կրկին կը գտնեմ:

Ինծի տղայս դառնալ տուր հանգստութեան հովւ
[տի մէջ
Երբոր ամէն ինչ սուրբ էր, եւ հրաշալի ու մաքուր:

Ինծի մանուկ դառնալ տուր երբոր ամէն ինչ
[իմ էր
Ինչ որ Աստուած պարգեւած էր անուշակ այս
[երկրին:

ԱՐԲԱՅՈՒԹԻՒՆ

Լեռը բարի՝ յունուար ամսուն կէտերուն՝
Ուրախացած բոլոր լուսով սառուցիկ,
Բազմանկիւնի տաշած է շինջ քարակոյտն
Ու տուններու իր ժապաւնէր ցրտին:

Կաթի գետին աստղերու բոլոր բոլոր,
Աքաղաղին նախկին կանչէն դեռ առաջ,
Ատողերու հոյլքն համաբոլոր աշխարհի
Անշնացան՝ անշարժ բիրեզ երկնքում:

Ուականակիտ ու շինջ քողին ետեւէն
Չըթընացողը վայրկեան մ'իսկ կը տեսնէ
Աւուրներով մարմնոյ երկնի արգունիքն
Ինչպէս սրտին մէջ կ'երազէր հաւատքով:

Ու փայլակմամբ մը կը բացուի իր առջեւ
Վըհի մը վրայ կամարներու կապուտակ՝
Լոյսն երջանիկ երեսներուն սուրբերուն,
Եւ բերկրաւիր նահապետաց ալեւոյթն:

Բայց յանկարծոյն քողը բոլոր կը մթնէ,
Կ'անհետանան երկնի դրախտին ածուներն –
Վարդով՝ ոսկւով կը փայլակէ ամպարիշտ
Ըստուգութիւնը զըռնիկ՝ արեւուն:

ՄԱՐՏ

Մարտի արեւ, ճամբաներու փոշին
Կակիւային վրայ եւ զածած տօսախիւ,
Մարգերուն մէջ ծեփ՝ մարգրիտներ ցանուցիր.
Հերմակ խնծոր մը՝ կանխահաւ խայծ՝ հրաւէր

Ամէն կրթի եւ ցանկութեան՝ տարածամ
Վերջականման: Եւ կարծես վաղ կը ձկտէ
Ձատկին՝ ոստերն իր բարեմոյն ձիթենին
Զորս կը թեթէ բըլուրներուն վրայ անոյթ:

Մեծ երկնքին մէջ հեղկացած անազէ՝
Սերունդ մ'ամբողջ թնթեւ՝ նըբին ամպերու
Վըրստերն կը կտրէ դաշտն անարատ,
Ըսքանչիւթ մ'ըլլար կարծես նախնական:

Օգին մէջ կայ զոյն մ'ամայի յոգնութեան,
Մըխիթարուած խոնարհութեան, խոստացուած
Հաճոյքներու եւ տրամութեան, ըլլային
Կարծես ուրիշ գարուններու մոխրներ:

Հոգիներուն մէջ տաքութեան դեռ անվարժ
Կը դառնան զունգ գունգ յուշկներ ու տնէներ
Եւ մոռցւած գորովանքները բոլոր
Ինչպէս առոյգ ոստերու վրայ տերեւներն:

ԱՐԵՒԻՒՆ

Թող մարգերուն վըրայ մերկ իշնէ գարունը ծեւ
[բուկ
Թափու երկաթ ու թիթեղ երկինքներէն ժանւ
[զահար:

Պայթի արեւը մարտին – եւ արեւակն ապրիլի
Խըլէ երկրէն ազտեղի ծաղիկներու շաղկապութիւն:

Մազիկ երկնի կըրակին, գոռոզ արեւ մայիսի,
Այրէ ճամբորդ մոլորակը քաշառողջ ոսկիով,

Հականեխէ՝ օ՛ն դու հինգ ցամաքներու բոյրը
[ժանտ,
Որ ծեփ են փօւտ սրտերով ու ծեփ մարած
[մտքերով:

Կը ծախէ մեռ հոգիներ նըշանաւոր զըրազէտն,
Ընդգոգած դուժ ժանտութեամբ բառերու մէջ
[մետաքսէ,

Եւ անժառանգ որդիները՝ մուրկներ մանայի,
Կը յանձնեն սուրբ փոխան ճգնիմ աղկաղկ եղէգի:

Արեւ առանց երկիւղի, արեւ առանց տմթոյ,
Ամէն դեղին սլաքող թող հարուած ըլլայ տղըւ
[տաքի:

Մագյարդարից սառուցիկ խօլութիւնները ցրուէ,
Որ կը գրգռեն գիշերով, հիւծած մաշած տարւ-
[փանքներ:

Արթնցուր մութ տեղերուն մէջ զլինկայր աշ-
[խարհաց
Թափառական ու թմրած հրէշտակներու հոգի-
[ներն.

Կրակէ՛ սպառած ոգիները փոքրերուն արհամարհ
Նըշոյլներով հըզօր՝ իբր օրհարսակի փողեր բոց.

Միահենծան հրդեհիչ հաստատութեան սառնապաղ
Բոլոր երկիրը վառէ հրդեհումով մը զըւարթ:

Այրէ՛ քուրջներն ու զրգլեակը, խնշրանքն ու
[ծոպերն,
Գաղջը որ խոր կը ննջէ, եւ երկնշոտն որ կու լայ:

Ձերզ անսահման խաբոյկի մը մէջ՝ զօհի համար
[վառ՝
Ձնջէ ամէն դիրտ եւ աղտ մարդկային նննգ չա-
[րութեան:

Որ զի Աղամը դարձած սրբանըւէր հրդեհէն
Կարող ըլլալ տեսնելու զԱստուած երես առ երես:

Յ Ո Ւ Լ Ի Ս

Երիտասարդ Յուլիսի շէկ երկնքում
Տաք դաշտորան կը ճոխանայ սիգապանծ:

Կը թուի անտառ մը որ եւ է փոքրը թուփ,
Եւ դիրաբեկ բունը կազնի մ'հինաւուրց:

Աւելի՛ եւըս սուր կարծես կը հնչէ
Հորթին պոչիւնը եւ հաշիւնը քածին,

Եւ իբրեւ լին մը կը փայլի փոքրիկ փոսն
Ուր քիչ մը շուր կը մօրանայ կանաչուն:

Երիտասարդ յուլիսի շէկ երկնքում
Սիրահարուած է բոլոր պիւրճ դաշտորան:

Կը վառվըռի նաեւ իմ սիրտս արեւում
Լայնածաւալ պարզութեան մէջ ըսփոփուած:

Կը համբուրուին մըտածուկներն ու բնութիւն
Եւ կ'առնեն յանկարծ հին խօսքերը մարմին.
Կը դառնայ խնդն որուն հոգին կը տննչայ

Եւ կու տայ նւս հըզօր կընիք մ'աշխարհի,
Խոտեր՝ լեռներ են դստրիկներ Աստուծոյ
Կայրածաւալ շերմութենէն քոյրացած:

Նաեւ իմ սիրտս կը վառի արեւում
Լայնածաւալ տաքութեան մէջ հաշտուած:

Թրգմ. Հ. Ա. ՂԱԶԻՅԵԱՆ

ԽԱԽԱՐԱԾ ԱՍՏՆԻՍ

(Վաղամեռի ընկերիս յիստօյիմ)

Երվի ափին տըխրադէմ
Մահու պատկերն ծա տեսայ.
Աստղիկ մ'երկնից բարձունքէն
Ցած էր ինկած անըզգայ:

Անաթորմի ժեռին մօտ
Կը հեծէր դէմք մ'ալեւոր
Որ արցունքով մահահոտ
Պատմից աղէտն անաւոր:

Չափեցի՞ ծիրն երկընքին
Այն իրիկուն՝ վըշտահար.
Աստղերն ամէն՝ կու լային
Աստղիկս ամբիծ որ չի կար:

Ու յիշեցի գեղն ամբիծ
Երբ կը ճեմէր երկնից ծոց,
Ու նազանքով սիրալից
Հազար սրտի սէրն էր, բոց....

Սիպտակ, անմեղ զերզ շուշան
Ամէն այգուն կը ծագէր,
Ամբիծ սրտին՝ լուսընկան
Գիշերն հըսկող ու ընկեր:

Լոյս էր անի, բարձունքէն
Կարեկցութեան ժըպիտով
Մահացունքն հէք ամէն
Կը դիտէր սիրտը վըրդով...

Ու սիրեցի այդ հոգին
Անմեղութեան նախանձով.
Ինչպէս իր աստղն երկընքին
Անհունին մէջ, սերոյ ծով....

Անող, պատրանքը յահուր
Ձինքն ըզզըլխեց անբարբառ.
Անընչացաւ գետակուր,
Պատեց իր աստղն ալ խաւար...

Անցաւ անբաստ այն գիշեր,
Գեոտին ափին դին զըտան.
Մագեցաւ այգն աննըւէր
Երվի ափին էր աստղն այն....